

Sport på hjul banade väg för Hammarby

Sett till antalet SM-tecken, totalt 51 stycken, är cykel Hammarby IF:s mest framgångsrika idrottsgren. Detta gör också Hammarby till den förening i Sverige med i särklass flest SM i denna gren. Med fog går det att hävda att cykel var Hammarby IF:s första stora paradgren på nationell nivå.

I ett idrottshistoriskt perspektiv är det dock nu närmast en evighet sedan Hammarby var ett namn att räkna med inom cykelsporten. Det sista SM-tecknet erövrades 1947, och 1999 gick verksamheten i graven.

Det första SM-guldet vanns redan 1911 av Erik Friberg på distansen 100 km. Detta var Hammarby IF:s fjärde SM någonsin, de tidigare hade vunnits i friidrott (2) och rodd (1). Friberg ingick året därpå i det svenska lag som vann guld i OS i Stockholm, men representerade då SK Iter. Dessförinnan hade legendaren Henrik "Gubben" Morén i Hammarby-tröjan vunnit Mälaren runt två gånger, 1906 och 1907. Detta skedde dock innan loppet fick SM-status.

Morén var Sveriges förste store tävlingscyklist med en osannolikt lång karriär, under vilken han representerade inte mindre än åtta föreningar. Han vann Mälaren runt totalt tio gånger och tävlade på nationell

elitnivå långt in på 1930-talet. Han satt även en period i Hammarbys styrelse.

Framgångarna för Hammarby cykel fortsatte under 1920-talet då tre individuella SM erövrades, Arthur Bjurberg 1922 och Karl Lundberger 1926 och 1927, samt fem i lag. När Bjurberg vann sitt SM-guld hade han dessutom sina bröder Hjalmar och Erik närmast bakom sig på silver respektive bronsplats. Denna prestation gav därmed brödratrio och Hammarby ett lag-SM.

Det var annars under 1930- och 40-talen som Hammarby kom att dominera svensk cykelsport. Dessa framgångar sammanföll dessutom med sportens storhetstid i landet och måste ses som en starkt bidragande orsak till etablerandet av Hammarby IF:s som en av Sveriges mest kända och populära idrottsföreningar.

Publiksuccé

Förutom de svenska mästerskapen var evenemang som 6-dagars och Mälaren runt (vissa år med SM-status) uppmärksammade nationella idrottshändelser som samlade stora åskådarskaror. På Söder arrangerades också (av Sofia CK) Sofia-loppet. Premiäråret 1941 tog sig minst 20 000 människor ut på gatorna för att följa cyklisterna.

Till OS i Los Angeles 1932 togs två hammarbyåkare ut. Dessa var Arne Berg och

Sven Höglund och de ingick båda i det lag som erövrade en bronsmedalj. I linjeloppet slutade de på 20:e respektive 8:e plats. Till Berlin-OS 1936 inträffade det unika att Sverige representerades av ett rent Hammarby-lag: Arne Berg (16:e plats), Ingvar Ericsson och Berndt Carlsson (oplacerade), Sven "Svängis" Johansson (bröt) och Nils "Thoram" Andersson (reserv).

Den största enskilda stjärnan i Hammarby cykels historia är annars utan tvekan Sven "Svängis" Johansson. Han upptäcktes efter seger i Dagens Nyheters springschasträvling och inledde sin tävlingskarriär i Hässelby CK. Åren 1936-48 representerade han Hammarby och under den perioden vann han tio individuella SM och tretton i lag. Någon riktigt stor internationell framgång nådde han aldrig, delvis kanske beroende på att hans bästa år inföll under andra världskriget. "Svängis" förefaller ha varit en individualist av inte helt okomplicerat slag. Under 1940-talet blev han inte uttagen i landslaget av förbundskaptenen och tidigare klubbkompisen Ingvar Ericsson med motiveringen att "tar vi ut "Svängis" har vi en cyklist mindre i laget" och i Nordisk Familjeboks sportlexikon står i klartext att han fick sitt smeknamn p.g.a. att han under sina första tävlingsår åkte "i en flängig och

Norra Bantorget den 2 augusti 1942, starten går i 6-dagars loppet mellan täta åskådare. I täten Hammarbycyklisten "Svängis" Johansson

Foto: Pressens bild

vårdslös stil". Sven "Svängis" Johansson avled en oktoberkväll 1982 efter att ha blivit påkörd på ett övergångsställe vid Hornstull.

Med Svängis försvann cykelsporten

Förutom av "Svängis" Johansson vanns individuella SM-tecken under perioden 1934-41 också av Ingvar Ericsson (6 stycken), Berndt Carlsson (3), Arne Berg (1) och Åke Seyffarth (1). Den sistnämnde, som representerade Hammarby i cykel åren 1940-42, är annars mest känd som skridskoåkare med OS-guld 1948 som främsta merit. I skridsko representerade Seyffarth Stockholms SK och IF Linnéa. Åren 1934-41 hemfördes också inte mindre än 20 SM-tecken i lag till Hammarby.

När "Svängis" Johansson 1949 gick över till CK Crescent försvinner Hammarby cykel

i princip ur historieböckerna. Ett visst hopp tändes under 1960-talet då Steve Tell tillhörde den svenska eliten, som bäst nådde han en tredjeplats på linjeloppet i SM 1965 då han spurtslog Gösta "Fåglum" Pettersson. Tell gick senare över till motorcykel och vann i början av 1970-talet SM i enduro tre gånger och Novemberkåsan en gång. Detta var dock långt innan något ljushuvud kläckte idén att det gick att idka motorsport inom Hammarby IF.

Under 1970- och 80-talen kämpade sektionen på, men det räckte aldrig till en comeback i den absoluta eliten. Säsongen 1990 blev den sista med landsvägsåkare i föreningens regi. Året därpå tog tränaren Bengt Friberg med sig elitåkarna till rivalen CK Falken. Därefter gjordes en satsning på den nya grenen mountainbike, som resulterade ett par hyggliga placeringar på nationell nivå.

Efter initiativ från den dåvarande huvudstyrelsen beslöts 1997 att sektionen skulle vara vilande och när Hammarby IF ombildades till en alliansförening 1999 upphörde verksamheten. Cykelsektionen hade då således sedan länge arbetat i motvind. Redan i Hammarbys jubileumsbok "Sju decennier i med och motgång" från 1967 är tonen lätt uppgiven.

Dock sprattlade Hammarbys cykelsektion till på högsta nationella nivå vid ett par tillfällen under 1980- och 90-talen, åtminstone indirekt. Vid SM 1982 skrällvann den i Hammarby fostrade Mårten Rosén linjeloppet, nu representerande Södertälje CK. Och Daniel Sjöberg, som också tävlat för Hammarby som junior, var SM-trea i linjeloppet 1994 och tvåa på samma distans året därpå.

ANDERS KUICK